

היצירה
שמחלקת את
ירושלים | 12

אברמסון על
רקע היצירה.
"שום כוונה
פוליטית"

**"צילמתי את הסמל
של שביל האופניים
בפארק המסילה
וגיליתי שבחיתוכים
מסוימים הוא נראה
ממש כמו שני אנשים
שלוחצים ידיים.
הסימון הרוויח ביושר
את אחד משמותיה
הפחות מוכרים של
העיר - 'ידידות'"**

האיש שחילק
את ירושלים

האפשרות היא סבירה בעליל, בשילוב כל מיני תיאוריות קונספירציה, יכולה להצביע על המעי צב הירושלמי דב אברמסון כמי שהצית את המהומה הביטחונית העקובה מדם המשתוללת בימים אלה ברחבי הארץ וירושלים. המלעזים יגידו שהאשמה מוטלת על עבודת האמנות החדשה של אברמסון, שהוצבה לפני כשבועיים במוזיאון מגדל דוד, ליד הכניסה המאוד רגישה לעיר העתיקה משער יפו.

העבודה מציגה את ירושלים מחולקת לשבעים חלקים שווים בגודלם, שכל אחד מהם נושא סמלים מסתוריים ולא מובנים לצורפה הממוצע, עם שמות מקראיים של העיר הקדושה. תיאוריית הקונספירציה, אם כן, יכולה בהחלט לרמוז שהיה מי שראה במפה של אברמסון ובסמלים הלא מובנים שעליה תוכנית יהודית וזונית לחלק את ירושלים באופן שרירותי וחד צדדי ולא משא ומתן. "תזמון", מסביר אברמסון את העניין. "הכל בעיני עניין של תזמון. אם לפני שבועיים היה אפשר לראות את העבודה שלי על חלוקת ירושלים בצורה מסוימת, הרי אז באה תקופת הפיגועים הנוכחית והעבודה קיבלה משמעות חדשה לגמרי".

אז אולי כל הבלגן התחיל מביוון שחילקת את ירושלים?
"לא מאמין. אני חילקתי את ירושלים בקטע טוב".

תוכנית החלוקה

הזמנה שקיבל ממכון שכטר ליום עיון לפני כשנה וחצי היתה מה שהניע את אברמסון, בעליו של משרד עיצוב מצליח בעיר, ליוזם עבודת עיצוב חדשה בנושא ירושלים. "אין כאן שום כוונה פוליטית", הוא ממהר להבהיר. "אתה לעולם לא יודע מה מניע אותך לחשוב על דברים. זה מה שמרתק אותי בעבודה של מעצב".

הרעיון של אברמסון היה לשרטט על מפת העיר את הגבול המוניציפלי שלה ולחלק את הצורה שהתקבלה לשבעים ריבועים או תאים שווים בגודלם, כך שכל ריבוע תוחם אוור גאוגרפי מסוים של העיר. לאחר מכן הוא החל לטייל, ובכל שכונה או ריבוע הוא צילם עצמים שמשכו את עיניו. בהמשך הוא בחר לכל תא דימוי ויצר רישום של קו מופשט שהפיק מהתצלום המקורי ולבסוף התאים כל דימוי לאחד משבעים שמותיה של ירושלים.

העבודה 'קו 70', אם כן, מחלקת את ירושלים לשבעים תאי שטה, מוצאת בהם את המקטעים המפתיעים ומשייכת לכל אחד

מהם את אחד משבעים השמות של העיר. נוצרת לה מפה חדשה ומפתיעה של הבירה. הקשרים של אברמסון הם אסוציאטיביים ולא פעם אירוניים. הרישום המופשט של ברזייה בבית העלמין הצבאי בהר הרצל, לדוגמה, הזכיר לו טבור, ולכן הוא קשר אותו לשם 'טבור הארץ'. האסוציאציות שלו מזכירות לפעמים את משחק הטלוויזיה החדש 'שוכרים קופות', אבל הרמזים הרבה יותר מסובכים. קשה מאוד להבין מהדימויים המופשטים למה הכוונה ומה הקשר של בעצם שבחר דווקא לאותו רובע.

"ברור שכל אחד אחר היה בוחר עצמים אחרים שמתארים עבורו כל אזור, אבל מבחינתי זה הסמל של האזור והוא צריך להתאים גם לשם של ירושלים שנתתי לאותו חלק".

ולמה קראת לזה 'קו 70'?

"שבעים זה ברור - שבעים שמות לירושל"לים. 'קו 70' מתייחס הן לקו הגרפי שמאפיין את העבודה, והן לתפיסת הקו כגורם מאחד של העיר על שבעים שכונותיה וחלקיה. שאיפת הקו שלי היא לקשר ולהכיר בין האוכלוסיות השונות בירושלים".

אבל קו יכול גם להפריד...
"הקו שלי מחבר".

הביון של השכן

מפתיע לגלות שברבים מהמקטעים של העיר אברמסון מתבסס דווקא על מכסי ביון שמצא, הן בשכונות הערביות במזרח והן בשכונות היהודיות במערב. "אתה לא יכול לתאר לעצמך כמה סוגים שונים של מכסים כאלה יש", הוא אומר בהתפעלות כנה שרק מעצב מסוגל לה.

אבל למה דווקא מערכת הניקוז מושכת אותך?

"רבים מהמוטיבים שבחרתי הם פרוזאיים במתכוון ונוגעים באמת לתחום התשתית העירונית: ניקוז וביוב, חניה ותחבורה ציבורית, ביטחון (שערים וסורגי חלונות), מגרשי משחקים וגנים ציבוריים. אפילו לסביבה של מוזיאון ישראל בחרתי ברכיב ממערכת הניקוז שמתקשר ליופי. יש כאן אמנם קרייז צה קונדסית, אבל גם מסר עמוק יותר שלפיו ניהול העיר נשען בסופו של דבר על הפרטים הקטנים והחשובים - ובייחוד עיר שצריכה להתמודד עם אתגרים כה רבים וגדולים".

אבל להתמקד דווקא בתשתית בעיר כמו ירושלים?

"בעיני דווקא ההתמקדות בתשתית יוצרת מנה משותף בין השכונות השונות, מבוססות כמוזנחות, דתיות כחילונית, ערביות כיהודיות - כולן תלויות בשירותים העירוניים הבסיסיים כדי לתפקד. חוץ מזה אני לא הראשון שעשה את זה, ובעיניי

המקרא. גם חלק מהיצירה

זה הומאז' לאחת העבודות הכי מפורסמות באמנות הירושלמית".

אברמסון מתכוון כמוזן לפרויקט האיטלקי 'מים' (1996), של מיכה אולמן, שבו האמן הטביע את כף ידו הימנית על מכסה ניקוז בירושלים המערבית, ואת כף ידו השמאלית על מכסה דומה במזרח העיר. המכסים התאומים היו אמירה על מערכת מים שמי חברת את כל חלקי העיר הרבגונית הזאת, שאמנם מפוצלת שוב ושוב על רקע לאומי, אתני, דתי ומעמדי אך כל חלקיה ניוונים מאותו עורק חיים.

"כמו אולמן גם אני מאמין בקווי החיבור של העיר, ועד כמה שהרעיון הוא אוטופי הוא מצביע אולי על הדרך לירושלים שמי מית יותר לתושבים החיים בה. לפני אולי מן היה זה הסופר פנחס שדה בספר 'החיים כמשל', שביקש להגיע לירושלים של מעלה דרך תעלות הביבים".

מרובע, אבל בטוב

אברמסון, (40, נשוי+3), דווקא לא הגיע לירושלים דרך הביבים אלא עלה עם משפחתו מסרטוגה ספרינגס שבארצות הברית, עם עצירה של כמה שנים בערד. "באתי

מבית דתי. אבי היה רב אורתודוקסי ואיש חינוך", הוא מספר. "אף על פי שאני כיום בלי כיפה, עולם המושגים שלי יהודי. תמיד היו לי שאלות על זהות יהודית וזוה עוסקות גם רוב העבודות שלי".

בצבא הוא שירת ביחידת המודיעין 8200 ואחרי השחרור הלך ללמוד עיצוב בבצלאל. 'קו 70', מוסיפה הומוור וקלילות לייצוג הכבד בדרך כלל של ירושלים. האמצעי האמנותי שבו הוא בוחר הוא יצירת דימוי חזותי גרפי למושגים מופשטים. עבודתו 'נר מצווה' (2003), למשל, היא התגלמות חזותית של כל אחת מתרי"ג מצוות. 'ידו: המיוזיקל' (2009) הוא כלי נגינה דמוי קסילופון שמדקלם את תפילת הווידוי, כשעל כל אחד מ'22 הקלידים שלו תרוט אחד החטאים הנזכרים בתפילה. העניין שלו בסדרות ובמספרים נתן לו השראה גם לעבודה החדשה על ירושלים. החיובים הרחבים של הקהל שמצטופף סביבו בתערוכה במגדל דוד, כשאברמסון מסביר על יצירתו, עומדים בניגוד גמור לקושי להבין את היצירה ללא תיווך. אברמסון מספר לקהל המרותק כיצד חקר כל אחד מהריבועים של ירושלים, צילם אותם ומיפה אותם גרפית. הוא בחן מה מאפיין כל חלק בעיר ולאחר שבחר את הדימוי שמתאים לו העניק לכל חלק את השם המתאים לו. הקהל נפעם כשהוא מפענח סוף סוף את כוונת היוצר.

70 ריבוע

"הכל בסופו של דבר אינטואיטיבי", הוא מודה, "עניין של אסוציאציות פרוועות. העיר הזאת שלנו יכולה להיות כל כך צפויה, אבל לעתים היא יודעת להפתיע - וזה מה שניסיתי לעשות. רק אצלי פריט ארכיטקטוני שנלקח ממגרש החניה שלי - קניון מלחה הותאם לשם 'מקדש', בקריצה לקניון מקדש הצרכנות העכשווי, או השם 'עדן' נקשר לדימוי של פתח ביוב פתוח בהר חומה. לעומת זאת, קשרים אחרים הם חגיגיים וישירים, דוגמת פרט ממערכת השיי לוט בבית המשפט העליון שהותאם לשם 'עיר הצדק', או הדימוי של הלוגו של קרן ירושלים שנקשר לשם 'בעל הממון'".

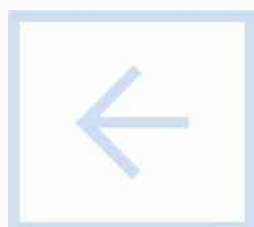
מה היה המקום הראשון שהלכת אליך?

"הר הרצל. בצעירותי למדתי בישיבה בשכונת בית וגן ונהגתי להגיע הרבה פעמים להר הרצל".

ומכל מה שיש בהר הרצל בחרת דווקא בברזייה?

"בעיני זה מובן מאליו, דווקא מפני שהדבר הראשון שמלמדים אותך בלימודי עיצוב זה לא לחפש את הברור מאליו. חיפשתי עצמים עם אופי מסוים שמסמלים עבורי משהו".

ומה עם הקהל שמגיע לראות את הע-

'קו 70' היצירה החדשה של המעצב הירושלמי דב אברמסון מחלקת את העיר ל-70 חלקים, שכל אחד מהם נושא סמל מסתורי וזוכה לאחד מהשמות מקראיים של העיר • כעת הוא מספר על המסע שלו בעקבות הסימנים בין השכונות, ומגלה למה החליט על ברז מים כסמל להר הרצל ועל מקדש לקניון מלחה

23.86x19.95	3/3	עמוד 14	המוסף	10/2015	50151688-4
מכון שכטר למדעי היהדות - 84920					

חילק את ירושלים

מים המלח עד שיח' אבריק

היצירה 'קו 70' מוצגת במסגרת 'ירושלים מעברים' - התערוכה המרכזית בביאנלה של ירושלים 2015 - המציגה את עבודותיהם של חמישה אמנים מובילים בזירה הישראלית והבינלאומית: מוטי מזרחי וסיגלית לנדאו, שייצגו את ישראל בביאנלה של ונציה בשנים 1983 ו-2011, פבלו לובטו - צלם ואמן וידאו בינלאומי מברזיל, ינין שלה - אמן וידאו ישראלי שייצג את ישראל בביאנלה של פירנצה השנה וכאמור דב אברמסון - מעצב מוביל בעולם ההתחדשות היהודית. העבודות נבחרו על ידי הוועדה המייעצת של הביאנלה.

בעצם הצגתן של העבודות בחללים העתיקים של מצודת העיר, בינות השרידים הארכיאולוגיים רבי המשי מעות, מתקיים דיאלוג מתמשך שמעביר כל העת את המבקרים מהעבר להווה, מהמרחב הפיזי למרחב התודעתי, מירושלים של מטה לירושלים של מעלה.

ירושלים מעברים, מגדל דוד - המוזיאון לתולדות ירושלים במוסגרת The Jerusalem Biennale: הביאנלה של ירושלים לאמנות יהודית עכשווית. הנעילה: 5.11

מימין: "עיר לא נעזבה", "ידידות" ו"טבור הארץ"

אנשים עם סלולרי מצלמים הכל. אני לא זוכר ששמעתי שום הערה על צילום שעשיתי."

וזה מוזר, כי מי מצלם תעלת ניקוז כמו-זיאון ישראל וקורא לה 'כלילת יופי', או לוקח שלט הכוונה לשירותים במוזיאון מגדל דוד וקורא לו 'מנוחה'. ספסל של אוטובוס בקרית יובל זכה להיקרא 'כיסא השם' ומחסום דוקרנים בגבעת שאול כונה 'עיר לא נעזבה', או 'קרית מלך רב' הוא השם שניתן לממלכת החלבה בשוק מחנה יהודה, או 'מוראה' למפלצת של קרית יובל. אפילו חניה לבעלי עגלות בקניון רמות הפכה ל'אשת נעורים'.

את מה אתה הכי אוהב?

"אני מאוד אוהב את פארק המסילה, אבל הכי קרוב ללבי בירושלים הוא התא שקראתי לו 'המצודה': צילום של צינור השקיה על מצודה ממלוכית בטלביה - מצודה שנורא אהבתי כשגדלתי בילדו-תי ברחוב קרן היסוד."

אנשים לא מתוסכלים שהם לא מצלמי חים להבין למה התכוון האמון?

"ממש לא. ההפך - הם אוהבים את משחק הניחוש. עשיתי את זה אפילו בפייסבוק. אני הנהג כהוגן להרצות לאנשים במגדל דוד, כי עבורי זו גם סגירת מעגל אישית. כפעם אחרונה שהייתי שם הייתי חייל רומאי באיזשהו אירוע של מוזיאון."

כוונה להתעלם מהתושבים הערבים של העיר. בעיניי יש כאן יצירה יהודית לא פוליטית. שים לב שיש תאים כמו הט' לפון הציבורי, שיש בו ייצוגים לבתי תפילה של כל הדתות - שזה הכי ירושלאמי בעיניי."

איך היה להגיע לשכונות במזרח ירושלים?

"השתדלתי לא להיכנס ממש פנימה. שכשכתי את בהונות רגליי והייתי ממש על גבולות הקווים שיצרתיי."

ולאנשים לא היה מוזר שאתה מצלם מבסי ביוז?

"אנשים היום לא מתפלאים מכלום."

"הכל בסופו של דבר אינטואיטיבי. עניין של אסוציאציות פרועות. העיר הזאת שלנו יכולה להיות כל כך צפויה, אבל לעתים היא יודעת להפתיע - וזה מה שניסיתי לעשות"

בורה?

"בגלל זה חייבים פעמים רבות את התיווך של החוכרת או של האמן עצמו. מעצבים אוהבים להפתיע, לראות את המבט הנדהם וההבנה של הקהל כשמסבירים לו את הכוונה מאחורי יצירה. אני רואה את זה במפגשים עם הקהל כאן במגדל דוד."

ומה אתה מסביר לקהל על הברזייה של הר הרצל בתא מספר 41?

"לברזייה הזאת יש משמעות עובדי כי בימי הזיכרון, כשהשלמנו מניין, היא הצילה אותנו מצמא והיא משמשת גם לנטילת ידיים. אז צילמתי אותה וכאשר הגעתי לסטודיו ופישטתי את הצורה הזו נתתי לה לפי הצורה את אחד השמות של ירושלים - טבור הארץ - כי היא לחור-טין נראית כמו טבור."

אבל יש גם דברים יותר ברורים, כמו סמל הידידות בפארק המסילה.

"זה נכון. אני נוהג לרוץ בפארק המסיי-לה, שמגיע עד בית צפאפה, ולקחתי איתי את מצלמה. צילמתי את הסמל של שביל האופניים וגיליתי שבחיתוכים מסוימים הוא נראה ממש כמו שני אנשים שלוחצים ידיים. מי חשב שהסימון של שביל האופניים בפארק המסילה - אולי הקו המחבר המוצלח ביותר בעיר - יכול בחיתוך מתאים להרוויח ביושר את אחד משמותיה הפחות מוכרים של העיר - 'ידידות'?"

מפה יהודית

ובכל זאת, חילקת את ירושלים ליהודים בלבד. הרי ערבים לא ממש מזדהים עם השמות הללו.

"ברור. אי אפשר לברוח מההיבט הפוליטי בעיר הזאת. אבל העבודה נעשתה כעבודה יהודית על פי השמות של ירושלים במקורות. ועם זאת אין כאן שום